

ОПТИМІЗАЦІЯ НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДГОТОВКИ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ

УДК 378.147:351.74(4+73+71)

Ю. М. БЕРЕЖНИЙ,

*аспірант кафедри педагогіки ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний
педагогічний університет імені Григорія Сковороди»*

СИСТЕМА ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ У НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ КРАЇН НАТО (за матеріалами МВС України)

У статті досліджено особливості теоретичної та практичної підготовки фахівців правоохоронної сфери у світі. Автор розкриває специфіку, зміст і структуру, а також позитивні тенденції поліцейської освіти в розвинених країнах. Окреслює напрями реформування, модернізації національної системи професійної підготовки фахівців правоохоронних органів як запоруки підвищення безпеки і правопорядку в державі.

Ключові слова: професійна підготовка, правоохоронні органи, поліцейська освіта, зарубіжний досвід, кадрове забезпечення поліції.

Реформування правоохоронних органів України передбачає оптимізацію професійної підготовки майбутніх фахівців. Навчальні заклади системи МВС покликані забезпечити вищий рівень навчання, всебічного фахового та особистісного розвитку працівників поліції. Модернізація правоохоронної сфери неможлива без урахування зарубіжного досвіду професійної підготовки висококваліфікованих фахівців.

Зміна соціального замовлення зумовлює оновлення змісту правоохоронної діяльності, що скеровує працівників органів внутрішніх справ на здобуття сучасної юридичної освіти, оволодіння ґрунтовними професійними знаннями і вміннями, вироблення готовності до самовдосконалення, гармонійного фізичного та психічного розвитку. Загалом суспільне бажання порядку й безпеки у державі тісно пов'язане з очікуваннями щодо професіоналізму фахівців правоохоронної сфери, відкритих до якісних перетворень. Тому вирішення організаційних, кадрових, матеріально-технічних проблем органів внутрішніх справ України потребує від учених і практиків пошуку нових шляхів удосконалення їх діяльності у цій сфері.

Окреслені перспективи насамперед потребують реформування відомчих вищих навчальних закладів, підпорядкованих МВС, які на етапі становлення нашої держави задовольняли запити чинної міліції як мілітарно-репресивної інституції. Нині оновленню системи професійної підготовки працівників поліції сприяє низка чинників, а саме: зміна ціннісних засад фахової діяльності під впливом нових суспільних запитів, відокремлення Національної поліції від МВС тощо.

Практика професійної діяльності поліцейських націлює на диференційовану підготовку майбутніх фахівців. Тобто не обов'язково всі працівники правоохоронних органів мають здобувати повну юридичну освіту. Доцільно створити систему професійної підготовки, яка гнучко реагуватиме на запити суспільства широким спектром практико-

орієнтованих, інтенсивних курсів, упровадженню різних форм підвищення кваліфікації, що забезпечуватимуть слухачів комплексом конкретних знань, умінь і навичок, вдосконалюватимуть їхній фаховий рівень та ін.

Як свідчать дослідження із теорії професійної і відомчої освіти (В. Барно, В. Бесчасний, О. Даниленко, М. Костинський, С. Максименко, О. Мартиненко, В. Медведєв, В. Синьов, В. Січкач, Г. Яворська, С. Яковенко та ін.), реформування вищих навчальних закладів системи МВС має починатися з глибокого вивчення та врахування іноземного досвіду в цій сфері [1].

Позитивні надбання розвинених країн світу у підготовці кадрів для поліцейських служб, її структура, завдання правового регулювання органів внутрішніх справ значною мірою скеровують розбудову національних професійно-освітніх систем.

Поліцейські системи провідних країн світу (Франція, Великобританія, США, Італія, Канада, Австрія, Японія, Німеччина) відрізняються потужним досвідом боротьби зі злочинністю й охорони правопорядку. На це зорієнтована і підготовка професійних кадрів, що враховує здобутки минулого й вимагає вдосконалення форм і методів навчання, стажування, обмін досвідом персоналу поліцейських служб та органів.

Слід виокремити низку принципових особливостей поліцейських систем у розвинених демократичних країнах, які впливають на підготовку кадрів, а саме:

- розгалуженість і різноманітність поліцейських систем,
- розподіл поліцейських систем за джерелами фінансування;
- соціальна спрямованість роботи поліції;
- високий рівень професіоналізму поліції,
- позапартійність працівників;
- активна діяльність громадських добровільних об'єднань;
- відкритість, гласність, постійна апеляція до громадської думки [3; 5]

Джерелами належного ресурсного забезпечення правоохоронної сфери є взаємопов'язані системи професійної підготовки майбутніх фахівців та відбору кадрів. Алгоритм прийняття кандидата на службу в польових та навчальних підрозділах поліції передбачає кілька етапів: розгляд документів (обов'язкове врахування громадянства претендента); вступна співбесіда, тестування загальних знань, визначення фізичних показників; психологічні тести; перевірка володіння секретною інформацією; комбінована співбесіда; медична комісія тощо.

Європейський досвід професійного відбору засвідчує важливість оцінювання вмінь і навичок індивіда, його способів реагування у різних ситуаціях, професійно важливих якостей, що дає змогу спрогнозувати, наскільки успішною буде подальша фахова діяльність кандидата. Об'єктом професійної діагностики можуть бути: мотивація й самоконтроль, знання власних достоїнств і недоліків, емпатія, здатність керувати власними емоціями, встановлювати конструктивні взаємини з оточуючими, впевненість у власних силах, ініціативність, оптимізм, уміння спілкуватися, слухати й чути співрозмовника, працювати в команді, відкритість до нових знань тощо [5].

Ступенева підготовка працівників поліції, котрі пройшли професійний відбір, здійснюється на різних рівнях, як-от:

1. Базова підготовка забезпечує розвиток базових компетентностей та техніки практичного виконання основних поліцейських обов'язків; вироблення в офіцерів поліції

професійно важливих рис (самодисципліна, чесність, обов'язковість, відповідальність, мужність і т.д.) в рамках теоретичних та практичних занять [1; 5].

2. Спеціальна підготовка – це підготовка кримінального слідчого, офіцера патрульної поліції і служби профілактики злочинності, офіцера служби по боротьбі з економічними злочинами та ін. Програма навчання передбачає вогневу й тактичну підготовку, покликана сформувати у слухачів ґрунтовні знання тактики проведення і планування спеціальних операцій, агентурної роботи, негласного та електронного спостереження, проведення обшуку, особистого огляду, розвідувальних дій. Майбутні поліцейські набувають навичок стрільби з автомата і карабіна, що є важливим елементом їхньої професійної підготовки [1; 5].

3. Вища професійна підготовка має за мету підготовку високопрофесійних фахівців для керівного складу поліції, Міністерства внутрішніх справ, Федерального бюро, Міжнародної організації кримінальної поліції (ІНТЕРПОЛ) і т.д. Програмою навчання передбачено розвиток низки компетентностей щодо: управління групами людей; формування й реалізації кадрової політики, професійного самовдосконалення; формування іміджу поліції загалом і образу поліцейського зокрема, сприяння антикорупції та антидискримінації; регулювання кризових ситуацій; оформлення документів; застосування правових положень у процесі діяльності, нагляду за дотриманням службових обов'язків [4].

Важливим завданням сучасної професійної освіти є мотивування фахівців правоохоронних органів до навчання впродовж життя, безперервного підвищення якості знань і вмінь, фахового самовдосконалення.

Спорідненість ключових засад професійної підготовки працівників поліції у різних країнах пояснюється єдиною метою і змістом правоохоронної діяльності, а також подібністю проблем у боротьбі зі злочинністю.

Основними світовими тенденціями розвитку поліцейської освіти сьогодні є:

- а) демократизація процесу відбору до лав поліції;
- б) інтелектуалізація навчання;
- в) прагнення до побудови поліцейської вищої освіти;
- г) формування творчого мислення працівника поліції, а не тільки фахівця з виконання певних правоохоронних дій;
- д) обов'язковість початкової базової професійної підготовки для всіх, хто вступає на службу, незалежно від освіти (зокрема вищої) [5].

Зasadничими компонентами змісту професійної поліцейської освіти за кордоном вважаються: підготовка до боротьби з організованою злочинністю, тероризмом, наркобізнесом; психологічна, фізична і вогнева підготовка; формування знань з автопідготовки, інформатики, менеджменту, міжособистісної комунікації, технологій особистої безпеки тощо.

Вагомими факторами розвитку професійної підготовки фахівців поліції у світі є престижність правоохоронної діяльності, значна соціальна захищеність поліцейського, державна політика формування позитивного іміджу поліцейських структур за допомогою засобів масової інформації. Водночас належне матеріальне забезпечення спонукає правоохоронців до відповідального виконання професійних обов'язків [2].

Окремо слід наголосити на таких здобутках поліцейської освіти в розвинених країнах, як: висока технічна оснащеність, практична спрямованість навчального процесу,

вироблення спеціальних правоохоронних умінь і навичок, адаптована до реальних умов підготовка фахівців із конкретних напрямів діяльності. Такі стандарти мають стати орієнтирами для вищих навчальних закладів МВС України.

Отже, використання зарубіжного досвіду фахової підготовки поліцейських сприятиме розбудові сучасної національної професійно-освітньої системи, підвищенню рівня компетентності і відповідальності працівників правоохоронних органів, забезпеченню внутрішньої безпеки України.

СПИСОК БІБЛІОГРАФІЧНИХ ПОСИЛАНЬ

1. Бесчасний В. М. Реформування системи МВС України: шляхи та сучасні проблеми / В. М. Бесчасний // *Правове забезпечення діяльності міліції (поліції) : історія, сучасні проблеми та міжнародний досвід : тези, допов. на наук.-теорет. конф. – К. : Київський нац. ун.-т. внутр. справ, 2007. – № 2. – С. 14-19.*
2. Матюхіна Н. П. Поліція Великобританії : сучасні тенденції розвитку та управління / Н. П. Матюхіна. – Х. : Консул, 2001. – 131 с.
3. Савченко А. В. Федеральні правові органи США : місія, організаційна структура та застосування кримінального законодавства : навч. посібник / А. В. Савченко. – К.: «Текст», 2003. – 122 с.
4. Савченко А. В. Національна академія ФБР : погляд очима її випускника з України / А. В. Савченко // *Право України, 2001. – № 3. – С. 122-123.*
5. Яковлев К. Л. Государственно-правовые основы организации правоохранительных органов зарубежных стран : [монография] / К. Л. Яковлев, Е. И. Яковлева, О. Н. Яковлева. – М. : ИНФРА, 2011. – 160 с.

Надійшла до редколегії 25.03.2017

БЕРЕЖНОЙ Ю. Н. СИСТЕМА ПОДГОТОВКИ СПЕЦИАЛИСТОВ ПРАВООХРАНИТЕЛЬНЫХ ОРГАНОВ В УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЯХ МВД УКРАИНЫ (на материалах МВД Украины)

В статье исследуются особенности теоретической и практической подготовки специалистов правоохранительной сферы в мире. Автор раскрывает специфику, содержание и структуру, а также позитивные тенденции полицейского образования в развитых странах. Определяет направления реформирования, модернизации национальной системы профессиональной подготовки специалистов правоохранительных органов как залога повышения безопасности и правопорядка в государстве.

Ключевые слова: профессиональная подготовка, правоохранительные органы, полицейское образование, зарубежный опыт, кадровое обеспечение полиции.

BEREZHNYI Y. N. A THE TRAINING SYSTEM OF LAW ENFORCEMENT IN EDUCATIONAL INSTITUTIONS IN NATO COUNTRIES

(Based on the materials of Internal Affairs of Ukraine)

The peculiarities of theoretical learning and practical training of law enforcement specialists in the world are investigated in the article. The author reveals the specific content and structure, as well as positive trends in police education in developed countries. The trends of reforming and modernization of the national system of the law enforcement specialists' professional training are outlined. It determines the directions of reform, modernization of the national system of

training specialists in the sphere of law enforcement as a prerequisite for improving the safety and order in the state.

Keywords: *professional training, law enforcement, police education, foreign experience, staffing in the police.*

УДК: 351.851

С. В. БЕЛАЙ,

доктор наук з державного управління, старший науковий співробітник старший науковий співробітник науково-дослідного сектору будівництва та оперативного застосування Національної гвардії України науково-дослідного центру службово-бойової діяльності Національної гвардії України, підполковник, Національна академія Національної гвардії України

ДО ПИТАННЯ ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙ В СИСТЕМУ ВИЩОЇ ОСВІТИ МІНІСТЕРСТВА ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ

Доведено актуальність та розглянуто шляхи формування державно управлінських рішень з впровадження інновацій в систему вищої освіти Міністерства внутрішніх справ України.

Ключові слова: *система вищої освіти, інновації, підготовка фахівців, кризові ситуації.*

В сучасних умовах світового розвитку поява кризових ситуацій є не новим, а навіть постійним явищем. Світ швидко рухається до реалізації ідеї світової економічної та технологічної глобалізації, однак значними перешкодами є розбіжності в релігії, культурі та етнічній належності населення держав. Тому забезпечення державних інституцій сектору безпеки і оборони кваліфікованими кадрами є на часі та актуальним для державного управління.

Дослідженню питання державного управління змінами в системі вищої освіти сектору безпеки та оборони приділяли увагу Б. Бачкало, М. Власка, А. Зельницький, Д. Карафан, В. Коряк, А. Кошемса, В. Марценківський, М. Науменко, О. Неділько, Ю. Приходько, С. Речич, А. Ромін, Б. Семон, В. Телелим, Р. Тимошенко, О. Устименко, Р. Чілкоата, І. Шестаков, В. Ягупов. Однак питанню вивчення досвіду впровадження інновацій в систему вищої освіти Міністерства внутрішніх справ України не приділено достатньої уваги.

За загальноприйнятим визначенням система вищої освіти – це сукупність вищих закладів освіти, які забезпечують фундаментальну наукову, професійну і практичну підготовку, здобуття випускниками освітньо-кваліфікаційних рівнів, удосконалення наукової та професійної підготовки, перепідготовку та підвищення кваліфікації.

Систему вищої освіти становлять: 1) вищі навчальні заклади всіх форм власності; 2) рівні та ступені (кваліфікації) вищої освіти; 3) галузі знань і спеціальності; 4) освітні та наукові програми; 5) стандарти освітньої діяльності та стандарти вищої освіти; 6) органи, що здійснюють управління у сфері вищої освіти; 7) учасники освітнього процесу.

Об'єктом державного управління змінами в системі вищої Міністерства внутрішніх справ України є академічна і організаційна структури, інфраструктура, методи і технології навчання, педагогічний процес, якість викладацького складу тощо. Державна